

WIĘZIENIA W EUROPIE: KRAJOWE WIADOMOŚCI PRAWNE

15 PAŹDZIERNIKA 2022

Śledzenie krajowego orzecznictwa, prawodawstwa i działań organów władzy wykonawczej w kwestiach dotyczących więziennictwa może stanowić wyzwanie dla praktyków z krajów europejskich. W niniejszym biuletynie European Prison Litigation Network (Europejska Sieć Litygacji Penitencjarnej), jej członkowie i partnerzy w całej Europie podejmują starania, aby informować działających w poszczególnych krajach Starego Kontynentu prawników i organizacje społeczeństwa obywatelskiego o najważniejszych zmianach prawnych dotyczących więziennictwa. Mamy nadzieję, że pozwoli to naszym czytelnikom skuteczniej rozpoznawać trendy europejskie i lepiej wykorzystywać je w praktyce zawodowej. Biuletyn zawiera wiadomości z 14 państw członkowskich Unii Europejskiej oraz z Rosji, Mołdawii, Ukrainy i Gruzji.

Zachęcamy do wyrażenia opinii na temat tego, co możemy uczynić, aby uczynić nasz biuletyn jak najbardziej użytecznym dla Czytelników.

PRZEGLĄD AKTUALNOŚCI PRAWNO-PENITENCJARNYCH OBEJMUJĄCY OKRES STYCZEŃ-MARZEC 2022

COVID-19 ■ Niezależnie od zniesienia restrykcji związanych z pandemią COVID-19, co nastąpiło w marcu 2022 r., w **Węgrzech** wszystkie zakłady karne pozostają całkowicie zamknięte w celu „zmniejszenia ryzyka zdrowotnego związanego z pandemią” i nadal obowiązują ograniczenia dotyczące widzeń. W związku z wysokim odsetkiem zaszczepionych osadzonych, **portugalska** Dyrekcja Generalna Służby Więziennej zniosła część ograniczeń obowiązujących w zakładach karnych (pomiary temperatury, obowiązkowe testy PCR i konieczność zachowania dystansu podczas widzeń). W **Polsce**, po zniesieniu ograniczeń sanitarnych związanych z pandemią COVID-19, w związku w jednostkach penitencjarnych przywrócono widzenia rodzinne.

WARUNKI OSADZENIA ■ Belgijska Centralna Rada Monitorowania Zakładów Karnych opublikowała list otwarty do sędziów i parlamentarzystów, zachęcając ich do odwiedzania więzień i obserwowania warunków życia osadzonych przetrzymywanych w przepełnionych obiektach. **Francuski** Parlament wydał niewiążące sprawozdanie, w którym zalecił rezygnację z zasady umieszczania osadzonych w pojedynczych celach. Natomiast **francuski** Sąd Najwyższy nakazał Ministerstwu Sprawiedliwości wykonanie w terminie jednego miesiąca wyroku z listopada 2020 r., w którym uznał warunki osadzenia w zakładzie karnym w Nowej Kaledonii za nieodpowiednie. W **Austrii**, Okręgowy Sąd Karny w Wiedniu orzekł, że brak oddzielnej kabiny toaletowej w celi izolacyjnej nie stanowi naruszenia przysługującemu osadzonemu prawa do poszanowania godności ludzkiej. W wyniku nowelizacji **węgierskiej** Ustawy o zakładach karnych utworzono specjalne jednostki dla osób, które po raz pierwszy popełniły przestępstwo, oraz dla osób w podeszłym wieku skazanych za przestępstwa nieumyślne zagrożone maksymalnie pięcioletnią karą pozbawienia wolności. Celem wprowadzonych rozwiązań jest ułatwienie resocjalizacji osadzonych tych kategorii.

SANKCJE DYSCYPLINARNE ■ Sąd Najwyższy **Rosji** uznał za nieproporcjonalną sankcję dyscyplinarną nałożoną na osadzonego, który ze względu na stan zdrowia musiał leżeć w łóżku.

DOZÓR ELEKTRONICZNY I ARESZT DOMOWY ■ W **Rumunii** nowelizacja do ustawy o monitoringu elektronicznym odłożyła w czasie rozpoczęcie fazy pilotażowej nowego systemu dozoru elektronicznego. W **Austrii**, na mocy nowelizacji Kodeksu karnego osoby skazane za czyny o charakterze terrorystycznym mogą być obecnie poddane dozorowi elektronicznemu po warunkowym zwolnieniu z zakładu karnego. W **Portugalii** sąd apelacyjny orzekł, że po zbadaniu, czy spełniona jest formalna przesłanka do nałożenia kary aresztu domowego, właściwy sędzia musi należycie uzasadnić powody, dla których ta forma wykonania kary pozbawienia wolności powinna zostać przyznana lub odrzucona.

DOŻYWOTNIE POZBAWIENIE WOLNOŚCI ■ Nowelizacja **rosyjskiego** Kodeksu karnego rozszerzyła kategorię przestępstw zagrożonych karą dożywotniego pozbawienia wolności. **Portugalski** Sąd Najwyższy przyjął zapewnienia dyplomatyczne Chińskiej Republiki Ludowej dotyczące maksymalnej długości kary, jaką może ponieść wnoszący odwołanie w przypadku ekstradycji i uznania, że nie zostanie nałożona kara dożywotniego pozbawienia.

TECHNICZNE ŚRODKI PRZYMUSU ■ W **Hiszpanii** dokument o charakterze okólnika przywrócił możliwość stosowania technicznych środków przymusu w katalońskich zakładach karnych. Stało się to niecały rok po ustanowieniu zakazu ich użycia.

PRZELUDNIENIE ■ Kwestia przeludnienia placówek penitencjarnych – główny tematem zrealizowanego ostatnio projektu badawczego – została omówiona podczas sesji **greckiego** Parlamentu. W **Portugalii**, niedawno opublikowane dane statystyczne dotyczące populacji zakładów karnych w 2021 r. wskazują, że jedna trzecia tamtejszych więzień jest przepełniona.

POLITYKA KARNA I PENITENCJARNA ■ Parlament **litewski** rozpoczął prace nad projektem ustawy, który ma na celu wprowadzenie bardziej proporcjonalnej odpowiedzialności karnej za mniej poważne przestępstwa. We **Francji** dwa prezydenckie dekrety powołały do życia Kodeks penitencjarny w celu doprecyzowania regulacji obowiązujących w zakładach karnych. Również we **Francji**, istotna część budżetu więziennictwa na rok 2022 przeznaczona została na budowę nowych obiektów penitencjarnych.

RZECZY OSOBISTE ■ W **Bulgarii** w zarządzeniu Wiceministra Sprawiedliwości ustanowiony został nowy wykaz rzeczy osobistych dozwolonych w aresztach śledczych. W wykazie nie znalazły się nowe dozwolone pozycje, utrzymane zostały również zostały wcześniej obowiązujące ograniczenia dotyczące odbiorników telewizyjnych. W **Republice Czeskiej** weszły w życie nowe przepisy dotyczące windykacji zobowiązań, co negatywnie wpłynęło na oszczędności osadzonych.

TYMCZASOWE ARESZTOWANIE ■ Nowelizacja **węgierskiego** Kodeksu karnego wydłużyła maksymalny okres tymczasowego aresztowania z czterech do pięciu lat (sześciu w szczególnych przypadkach). Nowelizacja Kodeksu postępowania karnego przeprowadzona w **Ukrainie** określiła zasady prowadzenia postępowań przygotowawczych i stosowania środków przymusu wobec podejrzanych w okresie stanu wojennego.

PRACOWNICY WIĘZIENICTWA ■ Prokuratura działająca przy Najwyższym Trybunale Cywilnym i Karnym w **Grecji** (Areios Pagos) wydała opinię na temat zgodności z konstytucją ustawy przyznającej prokuratorom nadzorującym zakłady karne uprawnienia do przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego w sprawie domniemyanych uchybień dyscyplinarnych pracowników placówek penitencjarnych. Opinia potwierdza ważną gwarancję procesową dla osadzonych.

JEŃCY WOJENNI ■ Nowelizacja ustawodawstwa uchwalona w **Ukrainie** umożliwia tymczasowe umieszczanie jeńców wojennych w specjalnych jednostkach zakładów karnych, do czasu przeniesienia ich do obozów jenieckich.

PRYWATNOŚĆ ■ Sąd Krajowy (Landgericht) w Ratyzbonie w **Niemczech** orzekł, że pracownicy służby więziennej mogą wejść do celi w czasie, w którym osadzony korzysta z toalety tylko w przypadku istnienia poważnego i bezpośredniego zagrożenia albo po uprzednim powiadomieniu osadzonego i oczekiwaniu przez odpowiedni czas.

PRAWA PROCESOWE ■ Sąd Najwyższy **Rosji** określił rozdział ciężaru dowodu w postępowaniach o odszkodowanie z tytułu warunków pozbawienia wolności. **Portugalskie** Ministerstwo Sprawiedliwości nakazało Dyrekcji Generalnej tamtejszej Służby Więziennej systematyczne zgłaszanie zgonów, do których doszło w izbach zatrzymań Policji Sądowej. **Hiszpański** Sąd Konstytucyjny orzekł, że wymóg przeprowadzenia skutecznego dochodzenia w przypadku złego traktowania w okresie zatrzymania przez policję ma również zastosowanie do złego traktowania w czasie izolacji więziennej.

ŚRODKI ODWOŁAWCZE ■ W **Belgii** decyzje niezależnej komisji wydane w sprawach skarg składanych przez osadzonych na decyzje administracji więziennej są teraz publicznie dostępne w Internecie. Również w **Belgii** Rada Stanu określiła, w dwóch odrębnych orzeczeniach, cechy „zadośćuczynienia”, które można przyznać osobom pozbawionym wolności w wyniku uchylecia niezgodnej z prawem, niesłusznej lub nieuzasadnionej decyzji wydanej przez dyrektora więzienia. Rząd **mołdawski** opublikował ostatnio dane liczbowe wskazujące na szerokie stosowanie środków zapobiegawczych i kompensacyjnych wprowadzonych w następstwie quasi-pilotażowego wyroku dotyczącego systemowego charakteru przeludnienia krajowych placówek penitencjarnych i nieodpowiednich warunków pozbawiania wolności.

REWIZJE ■ **Węgierski** Okręgowy Sąd Apelacyjny w Budapeszcie orzekł, w dwóch odrębnych sprawach, że naruszone zostało prawo do godności osadzonych, którzy zostali poddani rewizji osobistej w trakcie konwoju między zakładami karnymi.

BEZPIECZEŃSTWO ■ Sąd Krajowy w Regensburgu w **Niemczech** orzekł, że w kontekście przerwy w odbywaniu kary względy bezpieczeństwa podnoszone przez administrację więzienną należy oceniać na tle celu, jakim jest resocjalizacja osadzonych.

ZMIANA SPOSOBU WYKONYWANIA KARY ■ W **Republice Czeskiej** osadzeni, którzy chcą ubiegać się o zwolnienie warunkowe, powinni zwracać się bezpośrednio do dyrektora więzienia, a nie do właściwego sądu. Na mocy nowelizacji Kodeksu karnego uchwalonej w **Grecji** kary orzeczone za udział w organizacji przestępczej nie mogą być w żaden sposób zawieszane ani modyfikowane. W **Austrii**, nowelizacja ustawy o zakładach karnych ustanowiła „konferencje” podczas których podejmowane będą decyzje o warunkowym zwolnieniu osadzonych. **Włoska** Izba Deputowanych zatwierdziła ustawę znoszącą zasadę, zgodnie z którą osadzeni skazani za określone przestępstwa byli bezwzględnie pozbawieni możliwości skorzystania ze zwolnienia warunkowego i przerwy w odbywaniu kary. W **Portugalii** sąd apelacyjny odrzucił złożony przez osadzonego wniosek o warunkowe zwolnienie pomimo spełnienia wymogów formalnych. Również w Portugalii sąd apelacyjny określił, jakie kryteria należy brać pod uwagę przy ocenie rozwoju osobowości osadzonego. Sąd Konstytucyjny **Rosji** orzekł, że nie można odmówić zamiany kary pozbawienia wolności na prace społeczne wyłącznie ze względu na wiek skazanego i uznał za dyskryminujący przepis prawny wyłączający zastosowanie tej możliwości względem określonej kategorii skazanych w wieku powyżej 60 lat. W instrukcji **hiszpańskiego** Ministerstwa Spraw Wewnętrznych stwierdzono, że wpisanie do akt dyscyplinarnych osadzonego nieodwołanych poważnych lub bardzo poważnych sankcji dyscyplinarnych nie będzie już uznawane za obiektywną przyczynę odmowy udzielenia przerwy w odbywaniu kary. Nowelizacja Kodeksu postępowania karnego wprowadziła w **Ukrainie** procedurę zastąpienia kary pozbawienia wolności służbą wojskową.

TORTURY I ZŁE TRAKTOWANIE ■ **Węgierski** Okręgowy Sąd Apelacyjny wydał orzeczenie w sprawie osadzonego cierpiącego na problemy ze zdrowiem psychicznym, który został dotkliwie pobity przez funkcjonariuszy służby więziennej po tym, jak zagroził samookaleczeniem. Nowelizacja **rosyjskiego** Kodeksu karnego przeformułująca obowiązującą w prawie tego kraju definicję tortur przeszła pierwsze czytanie w Dumie Państwowej, niższej izbie rosyjskiego Parlamentu Federalnego.

ZMIANA MIEJSCA ODBYWANIA KARY ■ W **Austrii**, Wyższy Sąd Okręgowy w Wiedniu orzekł, że administracja więzienna działała zgodnie z prawem, odrzucając wniosek osadzonego o przeniesienie do zakładu karnego położonego bliżej miejsca zamieszkania jego rodziny ze względu na wysoki wskaźnik obłożenia tego zakładu.

WIDZENIA i KONTAKTY ZE ŚWIATEM ZEWNĘTRZNYM ■ Zmiany w Ustawie o wykonywaniu kar i tymczasowym aresztowaniu wprowadzone w **Bułgarii** umożliwiają osobom pozbawionym wolności branie udziału w ważnych wydarzeniach związanych z ich życiem prywatnym i rodzinnym pod odpowiednim nadzorem. Zmiany w **litewskim** Kodeksie karnym wykonawczym zwiększyły liczbę dozwolonych widzeń wszystkich trzech kategorii skazanych (osadzonych w reżimie zwykłym, złagodzonej i zastrzyżonej). W **Polsce**, w lutym 2022 r. Dyrektor Generalny Służby Więziennej podjął działania mające na celu ujednoczenie interpretacji limitu czasowego na korzystanie z telefonu przez osadzonych, niezależnie od liczby połączeń wykonanych w ramach takiego limitu. W **Niemczech** Sąd Krajowy w Augsburgu określił warunki, na jakich administracja więzienna może skontrolować napisane w języku obcym pismo wysłane przez osadzonego. Sąd podkreślił, że sam fakt, iż osadzeni są prawnie zobowiązani do nauki języka niemieckiego i integracji w społeczeństwie niemieckim, nie jest wystarczający do uznania, że używanie języka obcego jest nieuzasadnione.

ZATRUDNIENIE ■ Zmiany w Kodeksie karnym oraz w Ustawie o stosowaniu tymczasowego aresztowania wprowadzone w **Litwie** mają na celu wspieranie więźniów zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą.

PEŁNA TREŚĆ NUMERU JEST DOSTĘPNA NA NASZEJ STRONIE INTERNETOWEJ

>>

Szczególne podziękowania za wspólne opracowanie tego biuletynu składamy naszym
[członkom i partnerom współpracującym!](#)

**EUROPEAN
PRISON
LITIGATION
NETWORK**

www.prisonlitigation.org

21ter rue Voltaire

75011 Paris (Paryż)

Francja

contact@prisonlitigation.org

Niniejszy biuletyn jest finansowany przez Unię Europejską i Fundusz im. Roberta Carra. Wyrażone w nim poglądy i opinie stanowią jednak wyłącznie poglądy i opinie autorów i nie muszą prezentować oficjalnego stanowiska Unii Europejskiej, Komisji Europejskiej lub Funduszu im. Roberta Carra. Unia Europejska, Komisja Europejska i Fundusz im. Roberta Carra nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

**ROBERT
CARR
FUND** For civil
society
networks

